

УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ ХАРКІВСЬКОЇ
ОБЛДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ

ОБЛАСНИЙ КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«Лозівське училище культури і мистецтв»

ГРАФІКА

Програма
для вищих навчальних закладів культури і мистецтв
I – II рівнів акредитації

(за вимогами кредитно-модульної системи)

Спеціальність «Декоративно-прикладне мистецтво»
Спеціалізація «Декоративно-прикладне мистецтво»

Київ, 2011

- Укладач:** – **Гнилицька О.І.** – викладач-методист
ОКЗ «Лозівське училище культури і мистецтв»
- Рецензенти:** – **Тимошевський В.І.** - доцент, зав.
кафедрою УДПМ і графіки художньо-
графічного факультету Харківського
національного педагогічного
університету ім. Г.С. Сковороди
- **Кузніченко Т.С.** – викладач-методист
ОКЗ «Харківське художнє училище»
- Відповідальний за випуск:** – **Стронько Т.Ф.**
- Редактор:** – **Колесник Є.Д.**

РОЗДІЛИ ПРОГРАМИ

- I. Опис програми навчальної дисципліни.
- II. Предмет, мета і завдання курсу.
- III. Розподіл навчального часу.
- IV. Кредитно-модульна схема курсу.
- V. Тематичний план.
- VI. Зміст тем програми.
- VII. Зміст індивідуальної роботи.
- VIII. Зміст самостійної роботи студентів.
- IX. Схема проведення контрольних заходів.
- X. Контрольні вимоги.
- XI. Порядок підсумкового оцінювання знань.
- XII. Список використаної літератури.

© Гнилицька О.І., 2011

© Державний методичний центр
навчальних закладів культури і
мистецтв

I. Опис програми навчальної дисципліни

Курс: III Підготовка: «молодший спеціаліст»	Напрямок, спеціальність, освітньо- кваліфікаційний рівень	Характеристика навчального курсу
Залікових кредитів Національних: 2 ECTS: 3 Змістових модулів: 2	Галузь знань: 0202 «Мистецтво» Напрямок підготовки: 6.020208 «Декоративно- прикладне мистецтво»	<i>Обов'язковий</i> Рік підготовки: 3 Семестр: 5, 6
Тижневих годин: 5 семестр – 16 тиж. / 2 6 семестр – 21 тиж. / 2	Шифр та назва спеціальності: 5.02020801 «Декоративно- прикладне мистецтво»	Практичні заняття: 72 Індивідуальні заняття: 2 Самостійна робота: 34
Загальна кількість годин: 108	Назва спеціалізації: «Декоративно- прикладне мистецтво» Освітньо- кваліфікаційний рівень: «Молодший спеціаліст»	Види контролю: Модульний (поточний) контроль 5, 6 семестр – <i>диференційний залік</i>

II. Предмет, мета і завдання курсу

Курс «Графіка» є спеціалізованим предметом, який дає загальні відомості про види гравюри, різні техніки друку, кожна з яких відкриває ті чи інші можливості. Гравюра має свої особливі художні засоби, які пов'язані зі станковим і декоративно-прикладним мистецтвом.

Дисципліна містить курс лекційних і практичних занять, спрямованих на адаптацію мислення студента до виконання гравюр, нерукотворних фактур, розвиває у студента тонке відчуття властивостей графічних матеріалів.

Програма курсу враховує тісні міжпредметні зв'язки з такими спеціальними дисциплінами, як рисунок, композиція, декоративно-прикладна творчість.

Мета курсу: сформувати і розвинути уміння і навички гравірування в різних техніках, роботи в різних графічних матеріалах, а також їхнього практичного застосування в подальшій професійній діяльності.

Курс «Графіка» відіграє важливу роль у професійній підготовці учителів декоративно-прикладного мистецтва, розв'язуючи такі *завдання*:

- формування знань з історії виникнення гравюри;
- ознайомлення із основними видами, техніками, технологіями та манерами графічного мистецтва;
- ознайомлення з інструментами, матеріалами і технологіями гравірування та друку;
- формування системи знань і умінь в області графіки та ознайомлення з новими матеріалами та технологіями тиражування;
- виховання естетичної культури та любові до образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва;
- формування творчої індивідуальності студента;

- виховання в студентів бажання експериментувати з різними техніками та матеріалами, прагнення ними творчого пошуку.

Студенти повинні уміти:

- знайти рішення, яке максимально відповідає задуму;
- підбирати та використовувати необхідні матеріали та інструменти;
- відтворювати стиль чи характерні особливості ескізу чи взірця на основі аналізу художніх графічних творів;
- втілювати дійсність у творах графічного мистецтва;
- сприймати спадщину світового мистецтва та реалізовувати графічними засобами.

Зміст програми поділено на два змістових модуля: ЗМ I. Гравюра. ЗМ II. Матеріали та техніки графічного рисунку.

Кінцевою метою предмета «Графіка» є формування навиків виконання графічних творів, що передбачає опанування різними видами друку та гравірування різних матеріалів. У змістовній частині предмету приділено увагу народній декоративно-прикладній творчості.

III. Розподіл навчального часу

Курс	Семестр	Всього годин	Всього аудиторних годин	Практичні	Індивідуальні	Самостійна робота	Види контролю
III	V	48	32	32	-	16	Модульний контроль Диф. залік
	VI	60	42	40	2	18	Модульний контроль Диф. залік
Всього:		108	74	72	2	34	

IV. Кредитно-модульна схема курсу

В наведені схемі надано примірний розподіл годин за модулями та видами навчання, визначено вагомість кожного змістового модуля у відсотках від загальної кількості годин на семестр, що і є кількістю балів.

№ змістового модуля	Найменування змістового модуля	Всього годин	Аудиторні заняття			Самостійна робота	Вагомість модуля у формуванні знань та вмінь (% - бали)
			Практичні	Індивідуальні	Модульний контроль		
V семестр							
I	Гравюра	48	30		2	16	100
VI семестр							
II	Матеріали та техніки графічного рисунку	60	38	2	2	18	100

V. Тематичний план

№	Найменування теми, модуля	Всього годин	Кількість годин			
			Практичні	Індивідуальні	Модульний контроль	Самостійні
V семестр						
Змістовий модуль I. Гравюра		48	30		2	16
Тема 1.	Сучасне мистецтво графіки, його основні різновиди. Короткі відомості про види художнього друку.		2			
Тема 2.	Плоский друк. Літографія, монотипія. Гравюра на картоні. Гравюра одно- та багатокольорові.		6		2	
Тема 3.	Високий друк. Книжковий знак (ліногравюра, ксилографія).		8			
Тема 4.	Вивчення графічних технік спрощеного друку: акватуш, гратографія.		2			
Тема 5.	Глибокий друк. Офорт.		12			
<i>Змістовий модуль CP-1. Організація площини графічними засобами</i>						
Тема 1	Діатипія.					4
Тема 2	Копія гравюри великих майстрів.					12

VI семестр

Змістовий модуль II. Матеріали та техніки графічного рисунку		60	38	2	2	18
Тема 6.	Мистецтво графіки. Графіка – самостійний вид мистецтва. Техніки графічного мистецтва. Загальні поняття станкової, книжкової, прикладної графіки та плакату.		2			
Тема 7.	Плакат.		14		2	
Тема 8.	Прикладна графіка.		8			
Тема 9.	Станкова графіка.		14			
<i>Змістовий модуль CP-2. Особливості промислової та книжкової графіки</i>						
Тема 3.	Монограма. Буквиця.					6
Тема 4.	Книжкова графіка.					12
<i>Змістовий модуль IP-1. Техніки друку</i>						
Тема 1.	Нетрадиційні техніки друку.			2		
ВСЬОГО ЗА КУРС:		108	68	2	4	34

VI. Зміст тем програми

Змістовий модуль I. Гравюра.

Мета: на основі володіння технікою та технологією матеріалів сформувати вміння виконання гравюр.

Студенти повинні навчитись:

- підбирати і використовувати необхідні матеріали та інструменти, відтворювати графічний стиль та характерні особливості ескізу чи взірця.

- володіти такими поняттями, як «дошка», гравюра, ліногравюра, офорт, ксилографія, літографія, естамп, високий друк, глибокий друк, плоский друк, монотипія, акватуш, діотипія, екслібрис.

- виконувати ескіз та естамп у заданому форматі та знайти максимальне рішення, яке відповідає задуму, вміти зробити тональний розбір ескізу та зберегти при друкуванні, моделювати цілісність композиції, досягти багатства фактур і щільності зображення.

Тема 1. Сучасне мистецтво графіки, його основні різновиди. Короткі відомості про види художнього друку.

Зміст теми:

- Ознайомлення зі сучасним графічним мистецтвом, його прикладним характером, засобами гравірування різних матеріалів, видами друку, тиражуванням
- Роз'яснення понять «гравюра», «графічна техніка», «графічна манера», «дошка», «естамп» .
- Опанування підготовчим малюнком у гравюрі. Перенесення малюнку на «дошку».
- Демонстрація «дошок», гравірованих з металу, дерева, лінолеума, картону; інструментів: штихелів, стамесок, офортних голок, гладилок.

Демонстрування наочних посібників (репродукції):

- Гравюри Альбрехта Дюрера («Меланхолія»), офорти Рембрандта («Три дерева», «Христос перед народом», «Автопортрет», «Три хреста»); рисунки, гравюри й ескізи Ганса Гольбейна Молодшого; ініціали з «Остромирового Євангелія» 1059-1057;
- Почаївська Богородиця. Невідомий гравер. Дереворіз 18 сторіччя;
- Т.Г. Шевченко Автопортрет у шапці й кожусі. Офорт 1860, Автопортрет зі свічкою. Офорт. 1860;
- Гравюри О. Кульчицької, Г. Нарбута, В. Касіяна;
- В.М. Звонцов «В Михайлівському» (м'який лак); «Пухнаста зима» (лавис, суха голка);
- Е.К. Окас «Ненависть» (акватинта);
- І.В. Фаворський «Михайло Кутузов» (ксилографія).

Питання для перевірки засвоєного матеріалу:

1. Що таке гравюра?
2. Види гравюри
3. Види друку
4. Що таке естамп?
5. Графічні техніки плоского друку.
6. Офорт і його особливості.
7. Манери офорту.
8. Літографія.
9. Ксилографія.
10. Ліногравюра.
11. Нові матеріали в гравюрі.
12. Художники, які працювали в області гравюри.

Інформаційне забезпечення теми

1. Білецький П.О. Мова образотворчих мистецтв.- К.: Радянська школа., 1973. - ст.24-46.
2. Школа изобразительного искусства. Вып. 8. - М.,1963. – ст. 5-70.
3. В'юник А. Українська графіка XI - початку XX ст.- К., 1994. - ст. 24-58, 76-86.
4. Герштейн Ю.И. Новые виды гравюры. - М.: Искусство, 1959. - ст. 5-72.
5. Христенко В. Техніки авторського друку. – Харків: Колорит, 2007. – ст. 3-29.
6. Тимошевський В.І. Естамп. Харків: Основа, 1985.

Тема 2. Плоский друк. Монотипія. Літографія. Гравюра на картоні. Гравюри одно- та багатокольорові.

Зміст теми:

- Ознайомлення з плоским друком і гравюрою на камені – літографією та монотипією;
- Вивчення техніки та технології створення монотипії та літографії.
- Демонстрування наочних посібників - репродукцій у техніці літографії:
 - В. А. Серов «Портрет А.К. Глазунова»;
 - Богаткін «Кафе. Будапешт». Автолітографія.
 - М. Мурашка Ілюстрації до казок Г.К. Андерсена «Ангел», «Дюймовочка», «Оле-Лукойє».
 - Майстер-клас у техніці монотипії.

Практичне завдання:

Декоративний натюрморт у техніці гравюри на картоні.

Алгоритм виконання завдання:

- Лінійне виконання ескізу натюрморту зі стилізацією, декоративністю та плоскім рішенням форм.
- Тональне виконання декоративного натюрморту з чітко вираженою тональністю елементів.
- Переведення на картон ескізу натюрморту в дзеркальному відображенні.
- Вирізування елементів натюрморту з картону.
- Друкування картонних елементів акварельною або гуашевою фарбою на папері з урахуванням другорядності кольору у відношенні з тоном.
- Виконання паспарту, оформлення роботи.

Техніка виконання: плоский друк.

Розмір: формат А-4.

Матеріали: фарба акварельна або гуашева, мило, картон мелований папір, ножиці, переводний папір, олівець.

Інформаційне забезпечення:

1. Школа изобразительного искусства. Вып.7. - М., 1963. - ст.117-149.
2. Герштейн Ю.И. Новые виды гравюры. - М.: Искусство, 1959. - ст. 5-72.
3. Христенко В. Техніки авторського друку. – Харків: Колорит, 2007. - ст. 3-29.

Тема 3. Високий друк. Книжковий знак.

Зміст теми:

- Ознайомлення з історією виникнення і розвитку екслібрису, особливостями композиційного рішення, поняттями про тематику і сюжетність.
- Ознайомлення з високим друком, технікою і технологією гіпсографії, ліногравюри, ксилографії.
- Демонстрування наочних посібників: екслібрис ігумена Досифія (стародавня Русь), серії екслібрисів німецьких художників Альбрехта Дюрера, Лукаса Кранаха, Ганса Гольбейна Молодшого. Українських – О.Кульчицької. Я. Музики, М. Осінчука.

Практичне завдання: Екслібрис у техніці гравюри на лінолеумі.

Алгоритм виконання завдання:

- Знайомство з технікою і технологією гравірування лінолеуму.
- Виконання ескізу сюжетного екслібрису з урахуванням єдиного цілого зображення зі шрифтом.

- Виконання підготовки «дошки» та інструментів до гравірування.
- Перенесення ескізу в дзеркальному відображенні на лінолеум і гравірування.
- Друкування, корегування, оформлення естампу.

Техніка виконання: високий друк.

Розмір: 10x10 см

Матеріали: лінолеум, фарба офортна, переводний папір, папір, фотовалик, набір штихелів.

Інформаційне забезпечення:

1. Тимошевський В І Методичні вказівки до курсу «Основи прикладної графіки. Книжковий знак».- Харків., 1998. - ст. 3-30
2. В'юник А. Українська графіка ХІ- початку ХХ ст. - К., 1994. - ст. 34-48.

Тема 4. Вивчення графічних технік спрощеного друку: акватуш, графографія.

Зміст теми:

- Ознайомлення з техніками спрощеного друку.
- Вивчення технології акватуші і графографії.
- Демонстрація репродукцій робіт у техніці акватуші (акватипії) художника О. Ніфанова (Санкт-Петербург), В. Сирова (Одеса).

Практичне завдання:

Виконання роботи в техніці акватуші.

Алгоритм виконання завдання:

- Виконання композиції (краще пейзажу) широкими мазками гуашевою фарбою на папері без підготовчого ескізу.
- Покривання роботи чорною тушею.
- Друкування роботи, занурюючи у воду, легким змиванням туші.

Техніка виконання: акватуш.

Розмір формат А 4

Інформаційне забезпечення:

1. Школа изобразительного искусства. Вып. 8. - М., 1963. - ст. 5-70.
2. В.І Тимошевський Естамп.- Харків: Основа., 1995. ст. 7-11.
3. Чен Н.В. Нетрадиційні зображення. -Харків: Скорпіон, 2007. - ст7-30
4. Христенко В. Техніки авторського друку. - Харків: Колорит., 2007.- ст. 3-29.

Тема 5. Глибокий друк. Офорт.

Зміст теми:

- Ознайомлення з техніками гравірування на металі, видами та манерами офорту (Травлений штрих, акватинта, резерваж, лавіс, «суха голка»)
- Ознайомлення з глибоким друком, його технологією.
- Демонстрація офортів: Т.Г. Шевченка: «Автопортрет зі свічкою», «Портрет І. Горностасєва», «Судна рада», «Портрет Бруні», «Версавія».

- Демонстрація студентських робіт у техніці офорту, акватинта, травлений штрих, меццо-тинто, резерваж, м'який лак і т. ін.

Практичне завдання: Гравюра у техніці «суха голка».

Алгоритм виконання завдання:

- Виконання тонального ескізу пейзажу з чіткою передачею планів.
- Ознайомлення з матеріалами й інструментами, підготовка металевої (алюмінієвої, цинкової або мідної) дошки до гравірування.
- Перенесення ескізу на дошку в дзеркальному відображенні.
- Гравірування дошки.
- Друкування декілька естампів (не більше трьох).
- Корегування естампів, оформлення роботи.

Техніка виконання: «суха голка»

Розмір: формат А 5

Матеріали: металева дошка, шліфувальний пристрій, офортна голка, папір, газетний папір, крейда, прозорий папір (калька), переводний папір, вода, офортні фарби (чорна, умбра), ганчирка, друкарський станок.

Інформаційне забезпечення:

1. Школа образотворчого мистецтва. Вип.7.- М., 1963. ст. 5-58.
2. В'юнник А. Українська графіка XI- початку XX ст.- К., 1994. – с. 119-185.
3. Касіян В. Турченко Ю. Українська графіка.- К., 1954. - с. 127-208.

4. Тимошевський В.І. Естамп.- Харків: Основа, 1995. – с. 32-56.
5. Стаханов І.М. Методические рекомендации по освоению технически приемов в офорте. -Харьков., 1990 – с. 5-30.

Примітка: Техніку «сухої голки» можна замінити гравюрою на органічному склі, тому що матеріал дешевший, у гравіруванні легший, м'якший, простіший у перенесенні ескізу на дошку (прозорий), а результат дуже близький до техніки гравірування на металі.

Змістовий модуль II. Матеріали та техніки графічного рисунку

Мета – надати навички роботи в техніках недрукованих графічних матеріалів. На основі володіння техніками виконання сформувати закономірності композиційної побудови, знайти рішення, яке максимально відповідає творчому задуму.

Студенти повинні навчитись:

- створювати композиційну цілісність та упорядковувати елементи композиційної побудови графічними засобами;
- втілювати дійсність у графічних творах;
- формувати творчий підхід до графічної роботи;
- оперувати поняттями: станкова графіка, площина, об'єм, простір, подібність, контраст, тональні градації, плакат, логотип, товарний знак, фірмовий блок, туш, перо, пастель, вугіль, сангіна, соус, сепія.

Тема 6. Мистецтво графіки. Техніки графічного мистецтва. Графіка - самостійний вид мистецтва. Загальні поняття станкової, книжкової, прикладної графіки та плаката. Особливості кожного виду.

Зміст теми:

- Ознайомлення з видами графіки, їх особливостями та широтою застосування в житті сучасної людини.
- Опанування різноманітними графічними матеріалами.
- Демонстрація графічних робіт видатних художників:
 - Леонардо да Вінчі «Автопортрет» (Сангіна);
 - Х. Бідstrup «Телефон» (Туш, перо);
 - Ф. Гойя «Начерк портрета». (Туш, перо);
 - Рембрандт «Старий нищий»;
 - А. Дюрер «Натурниця» (Туш, перо).
 - А. Лосенко: «Натурщик». (Сангіна); «Натурщик». (Вугіль).
 - Т. Г. Шевченко «Портрет А. Лизогуба». (Олівець); «Портрет І. Ускова». (Олівець), «Портрет А. Ускової з донькою». (Сепія);

Практичне завдання: Тональні градації графічними матеріалами

Алгоритм виконання завдання:

- Виконання вправ: 6 тональних градацій тушею і пером.

Техніка виконання: штриховка, пунктуація.

Розмір: формат А 4 ; 2 штуки.

Матеріали: папір, чорна туша, перо.

Інформаційне забезпечення:

1. Барщ А. Наброски и зарисовки.- М., 1970.
2. В'юник А. Українська графіка XI- початку XX ст.- К., 1994. ст. 248-305
3. Касіян В. Турченко Ю. Українська графіка. - К., 1954.- ст. 9-45
4. Касіян В. Історія українського мистецтва. - К., 1970. – Т.4. - ст. 255-280.
5. Лаптев О. Рисунок пером.- М.,1962;
6. Лубок (народна картинка). – Л.: Аврора, 1984.
7. Школа образотворчого мистецтва. Вип.3. - М., 1989.
6. Исаев Д.А. Советы художнику оформителю. – М.: Плакат. 1989. -420 с.

Тема 7. Плакат.

Зміст теми:

- Ознайомлення з історією виникнення плаката, його видами.
- Опанування композицією плаката шрифтом, кольоровим вирішенням.
- Демонстрація плакатів: І. Моор (Орлов) «Помоги» 1921.;
- І.Тойдзе «Родина-мать зовет!» 1941.;
- В.Касіян «Свою Україну любіть її.. бо время люте...» 1942.;
- плакати І.М. Стаханова доби соцреалізму.

Практичне завдання:

Афіша виставки графіки або дитячого малюнку.

Алгоритм виконання завдання:

- Виконання графічного ескізу рекламного плакату: афіші виставки дитячого малюнку.

- Затвердження ескізу та виконання варіантів лаконічного кольорового рішення.
- Згармонувати шрифт і зображення, щоб афіша читалась на відстані.
- Перенесення ескізу у формат.
- Виконання плакату графічно.
- Виконання основи (тла) плаката.
- Виконання зображення кольором.
- Виконання шрифту в єдиному стилі кольором.

Техніка виконання: гуаш.

Розмір: формат А3

Матеріали: папір, гуаш, пензлі.

Інформаційне забезпечення:

1. Школа образотворчого мистецтва. Вип. 8.- М., 1968. – с. 5-81.
2. Ісаєв Д. Советы художнику-оформителю.- М., Плакат. 1989.
3. Касіян В. Турченко Ю. Українська графіка.- Київ., 1957. – с. 9-75
4. Ростовцев Н. Учебный рисунок.- М., 1984.

Тема 8. Прикладна графіка.

Зміст теми:

- Ознайомлення з видами прикладної та ужиткової графіки (листівки, емблеми, марки, грошові знаки, коробки упаковальні і т. ін.)
- Ознайомлення з фірмовим стилем і його особливостями.
- Демонстрація листівок на тему релігійних свят О.Кульчицької, Ф Красицького; етикеток, марок.

Практичне завдання: Розробка ескізів логотипу, товарного знаку, фірмового блоку.

Алгоритм виконання завдання:

- Виконання ескізу логотипу (назва підприємства, графічне й кольорове рішення).
- Виконання товарного знаку підприємства.
- Виконання варіантів ескізу фірмового блоку графічно.
- Виконання одного із варіантів фірмового блоку в тоні і кольорі.

Техніка виконання: туш, перо, гуаш, комп'ютерна графіка (за бажанням студента).

Розмір: формат А 5, 3 штуки.

Матеріали: папір, туш, перо, гуаш, набір пензлів.

Інформаційне забезпечення:

1. В'юнник А. Українська графіка XI - початку XX ст.- К., 1994.
2. Тимошевський В.І. Методичні вказівки до курсу «Основи прикладної графіки. Фірмовий стиль». – Харків, 1999.
3. Трегуб І. С. Основи прикладної графіки. – Львів: Світ, 1992.
4. Орехов Н.М. Промислова графіка. – К.: Радянська школа, 1988.

Тема 9. Станкова графіка.

Зміст теми:

- Ознайомлення із видами станкової графіки.
- Опанування техніками м'яких матеріалів.
- Демонстрація рисунків видатних майстрів:

- Леонардо да Вінчі «Автопортрет» (сангіна);
- Мікеланджело. «Етюд голови» 1510-1511;
- Тинторетто «Голова чоловіка» (вугіль, білило);
- Дюрер «Старик» 1521 (пензель по тонованому папері);
- В.А. Серов «Портрет Ф.І. Шаляпіна» 1905 (вугіль);
- І. Є. Рєпін «Козак» 1888 (олівець);
- Шишкін «Дубки» 1857(олівець).

Практичне завдання: Композиція графічними матеріалами (жанр за вибором студента).

Алгоритм виконання завдання:

- Виконання варіантів ескізів задуму за жанром.
- Виконання вправ на тональні градації в матеріалі.
- Виконання одного із ескізів у техніці матеріалу.
- Перенесення зображення із ескіза у формат.
- Виконання роботи графічним матеріалом.

Техніка виконання: м'які матеріали.

Розмір: формат А2.

Матеріали: папір тонований, вугіль, сангіна, соус, пастель, сепія, крейда.

Інформаційне забезпечення:

1. Школа образотворчого мистецтва. Вип. 3.- М., 1961. - с. 5-56
2. Школа образотворчого мистецтва. Вип. 4.- М., 1962. - с. 3-27
3. Школа образотворчого мистецтва. Вип. 5.- М., 1962. - с. 5-41
4. Аксенов Ю.Г. Рисунок и живопись - М, 1961.
5. Капланова С. От замысла и природы к законченному произведению – М., 1981.

VII. Зміст індивідуальних занять

Змістовий модуль ІР-1. Техніки друку

Студенти повинні навчитись:

- експериментувати з графічними техніками та видами друку, підбирати нетрадиційні друковані форми та матеріали;
- поєднувати графічні техніки та гармонізувати їх;
- створювати ескіз, у якому рішення максимально відповідає задуму, підпорядкувати елементи композиції цілісності.

Тема: Нетрадиційні техніки друку / 2 години

Зміст теми:

- Знайомство із техніками і технологіями нетрадиційних видів друку: водяним друком, трафаретним, природними матеріалами та ін.
- Опанування технікою водяного друку.
- Демонстрація авторських та студентських робіт, виконаних у нетрадиційних техніках друку.

Практичне завдання: Гравюра у техніці водяного друку.

Техніка: водяний друк.

Розмір: формат А 4.

Матеріали: папір, туш, гуаш, вода.

Інформаційне забезпечення теми:

1. Чен Н.В. Нетрадиційні зображення. - Харків: Скорпіон, 2007.
2. Христенко В. Техніки авторського друку. - Харків: Колорит., 2007.

VIII. Зміст самостійної роботи студентів

Метою самостійної роботи студентів з предмета «Графіка» є надбання навичок:

- організації власного вільного часу при роботі над теоретичним та ілюстративним матеріалом;
- передачі подібності у копіюванні графічних робіт майстрів;
- створення ескізних композицій в графічному зображенні та виконання їх в різних графічних матеріалах;
- втілення задуму, вираженого в ескізних варіантах майбутнього графічного твору, експериментування з графічними техніками;
- сприйняття спадщини світового мистецтва та використання її для творчого розвитку;
- вільного використання у самостійній діяльності знань, набутих у процесі навчання.

Тип контролю: перевірка на занятті (опитування, перегляд)

Зміст самостійної роботи поділено на два логічно завершених змістових модулі:

Змістовий модуль СР-1: Організація площини графічними засобами.

Студенти повинні:

- вміти підбирати і використовувати необхідні матеріали та інструменти, відтворювати графічний стиль та характерні особливості ескізу чи взірця;
- опрацьовувати літературу на тему видів друку, взірців світового та народного мистецтва.

Тема 1. Діатипія / 4 години

Практичне завдання: Гравюра в техніці діатипії.

Техніка: олійна діатипія.

Розмір: формат А 4.

Матеріали: скло, папір, олійні фарби, олівець, вода, фотовалик.

Тема 2. Копія фрагменту ліногравюри видатного майстра (О. Кульчицької) / 12 годин

Техніка: ліногравюра

Розмір: формат А 4.

Матеріали: лінолеум, набір штихелів, фотовалик, типографська фарба, ложка.

Змістовий модуль СР-2: Особливості книжної графіки.

Студенти повинні навчитись:

- експериментувати у передачі фактур, виконувати тональний розбір ескізу, поєднувати різні графічні техніки, знаходити графічне рішення, яке максимально відповідає задуму.

Тема 3. Шрифтова графічна композиція / 6 годин

Практичне завдання: Монограма. Буквиця.

Техніка: пунктуативна, туш, перо.

Розмір: формат А 4.

Матеріали: папір, туш, перо.

Тема 4. Книжкова графіка / 12 годин

Практичне завдання: Ілюстрація до літературного твору в одній із графічних технік.

Техніка: на вибір студента.

Розмір: формат А 4- А 2 (в залежності від графічної техніки)

Матеріали: в залежності від графічної техніки.

IX. Схема проведення контрольних заходів (КЗ)

Кожний модуль передбачає регулярне проведення контрольних заходів (КЗ). В наведеній таблиці, враховуючи специфіку дисципліни «Графіка», визначено види діяльності, які протягом V-VI семестрів оцінюються в балах:

Модуль	№	Вид діяльності	Оцінка діяльності в балах		
			Макс. бал	Середній бал	Критичний бал
V семестр					
ЗМ I	1	Робота на аудиторних практичних заняттях	36	30	24
	2	Самостійна робота (ЗМ СР-1)	19	16	13
	3	Модульний контроль	3	2	1
	4	Тестування	12	9	6
Всього балів за КЗ:			70	57	44
«Диференційний залік»: 30 балів.					
Разом: 100 балів.					
VI семестр					
ЗМ II	1	Робота на аудиторних практичних заняттях	35	30	24
	2	Самостійна робота (ЗМ СР-2)	17	14	12
	3	Індивідуальне завдання (ЗМ ІР-1)	3	2	1
	4	Модульний контроль	3	2	1
	5	Тестування	12	9	6
Всього балів за КЗ:			70	57	44
«Диференційний залік»: 30 балів.					
Разом: 100 балів.					

X. Контрольні вимоги

Основними формами контролю за набутими знаннями і навичками є *модульний* (проміжний) контроль та *диференційний залік* в кінці кожного семестру, які проходять у вигляді рубіжного та семестрового перегляду.

На рубіжні та семестрові перегляди студенти повинні мати роботи, виконані за темами аудиторних, індивідуальних та самостійних занять. Роботи повинні відповідати встановленим вимогам до тем та завдань, бути оформленими в паспарту.

Для контролю за рівнем сформованості основних понять і практичних положень курсу наприкінці кожного семестру обов'язково проводиться тестування.

З наведеної нижче таблиці стає зрозуміло, які саме роботи, виконані за темами аудиторних і індивідуальних занять та підготовані самостійно, студентів необхідно мати на рубіжні та семестрові перегляди V та VI семестрів.

ЗМ, Тема	Роботи, виконані за темами аудиторних занять	Роботи, виконані за темами інд. занять	Роботи, виконані самостійно	Вид контролю
5 Семестр				
ЗМ-1 Тема 1. Тема 2.	Декоративний натюрморт у техніці гравюри на картоні		СР-1. Тема 1. Діатипія	Рубіжний перегляд
Тема 3.	Екслібрис у техніці гравюри на лінолеумі			

Тема 4.	Виконання роботи в техніці акватуші		Тема 2. Копія фрагменту ліногравюри видатного майстра	Семестровий перегляд, тестування
Тема 5.	Гравюра у техніці «суха голка».			
6 семестр				
ЗМ-2 Тема 6.	Тональні градації графічними матеріалами		ЗМ СР-2 Тема 3. Шрифтова графічна композиція. Буквиця. Монограма	Рубіжний перегляд
Тема 7.	Афіша виставки графіки або дитячого малюнку.			
Тема 8.	Розробка ескізів логотипу, товарного знаку, фірмового блоку.	ЗМ ІР-1 Тема 1. Нетрадиційні техніки друку. Водяний друк.	Тема 4. Книжкова графіка. Ілюстрація до літературного твору.	Семестровий перегляд, тестування
Тема 9.	Композиція графічними матеріалами			

Х.І. Тестова контрольна робота. 5 семестр.

Пояснювальна записка

Мета тестового контролю разом із практичним завданням визначити кількість та якість опанованого студентами матеріалу ЗМ І.

Тестові завдання мають дві ступені складності, що засновані на різних принципах запитань і відповідей.

До І рівня належать завдання закритої форми (альтернативні), які передбачають наявність відповідей типу «так» – «ні». Вони являють собою варіант грубої перевірки правильності вибору.

Студенту треба обвести або підкреслити одну із вірних відповідей, де слово «так» або «ні» = 1 балу. Загальна сума балів І рівня – 20 балів.

До II рівня належать завдання відкритої форми з вільно конструйованими відповідями. Тестові завдання з множинним вибором передбачають три можливі відповіді і направлені на перевірку уміння правильно відтворювати отримані знання.

У цьому типі тестових завдань із запропонованих трьох відповідей є правильною одна або дві. За кожен вірну відповідь студент отримує один бал. Другий рівень має 20 завдань. Максимальна сума балів становить – 30 балів. Для надання відповіді у кожному номері завдань треба підкреслити чи обвести літеру «а», «б» чи «в».

ВИСОКИЙ рівень визначається кількістю вірних відповідей від 90% до 100%, що дорівнює балам від 45 до 50 балів.

ДОСТАТНІЙ – від 75% до 90%, що становить у балах від 37 до 44 балів.

ЗАДОВІЛЬНИЙ – від 51% до 75%, що становить від 26 до 36 балів.

НЕЗАДОВІЛЬНИЙ рівень становить менше 51% вірних відповідей (не більше 25 балів).

I рівень

1. Графіка – це жанр образотворчого мистецтва. (Так, ні)
2. Чи можна естамп назвати гравюрою? (Так, ні)
3. Акваінта- це вид ксилографії. (Так, ні)
4. Дереворіз – це гравюра? (Так, ні)
5. Гравірований шматок лінолеуму – це «дошка»? (Так, ні)
6. Естамп – це гравірована поверхня. (Так, ні)
7. Дошка буває не дерев'яною. (Так, ні)
8. Головне у гравюрі – колір. (Так, ні)
9. Два естампи з однієї дошки – це оригінал і копія. (Так, ні)
10. При друкуванні естампу використовують сухий папір. (Так, ні)
11. З гіпсової дошки можна надрукувати безліч відбитків. (Так, ні)
12. В акваінті використовують туш. (Так, ні)
13. Каніфоль використовують у техніці «меццо-тинто». (Так, ні)
14. Гладилкою вигладжують зображення на відшліфованій поверхні. (Так, ні)
15. Літографія – це гравюра високого друку. (Так, ні)
16. Екслібрис вказує на автора книги. (Так, ні)
17. «Суха голка» - це техніка літографії. (Так, ні)
18. Фрактали можна отримати при друкуванні монотипії. (Так, ні)
19. Шкрябання використовують у гратографії. (Так, ні)
20. Глибокий друк використовують у монотипії. (Так, ні)

II рівень

1. Гравірувальна площа називається:
а) планшет;
б) дошка;
в) стенд.
2. Гравюра – це:
а) жанр графіки;
б) вид графіки;
в) гравірована дошка.
3. Чіткість штриха характерно для техніки:
а) «суха голка»;
б) «меццо-тинто»;
в) «травлений штрих».
4. Гладилки використовуються у техніках:
а) «лавіс»;
б) «меццо-тинто»;
в) «акваінта».
5. Офортною голкою гравірують у техніках:
а) «суха голка»;
б) «меццо-тинто»;
в) «травлений штрих».
6. Штихелем користуються:
а) у ліногравюрі;
б) у літографії;
в) у акваінті.
7. Два відбитка з однієї дошки є:
а) оригінал і копія;
б) два оригінала;
в) дві копії.

8. Перенесення рисунку на дошку у дзеркальному відображенні:

- а) у гравюрі на оргсклі;
- б) у гіпсографії;
- в) у акватипії.

9. Плоский друк характерний для:

- а) монотипії;
- б) ліногравюри;
- в) літографія.

10. Високий друк характерний для:

- а) гіпсографії;
- б) офорту;
- в) ліногравюри.

11. Глибокий друк характерний для:

- а) травленого штриха;
- б) акватинти;
- в) ліногравюри.

12. Спрощений друк - це:

- а) акватипія;
- б) акватинта;
- в) водяний друк .

13. Друкарський станок можна замінити:

- а) палітрою;
- б) виделкою;
- в) ложкою.

14. Поглиблена гравюра – це:

- а) офорт;
- б) літографія;
- в) монотипія.

15. Однодрук можна отримати у:

- а) офорті;
- б) літографії;
- в) монотипії.

16. У технології офорту користуються:

- а) кислотою;
- б) жиром;
- в) молоком.

17. Для досягнення зернистості поверхні гравірувальної дошки, користуються:

- а) каніфоллю;
- б) піском;
- в) зерном.

18. У техніці «гратографія» використовують:

- а) травлення;
- б) шкрябання;
- в) тертя.

19. Фрактали характерні для:

- а) монотипії;
- б) гіпсографії;
- в) акватипії.

20. Техніку «меццо-тинто» називають манерою:

- а) білою;
- б) чорною;
- в) сірою.

Тестова контрольна робота. 6 семестр.

Пояснювальна записка

Мета тестового контролю разом із практичними завданнями, представленими на перегляд - визначити кількість та якість опанованого студентами матеріалу навчальної програми.

Тестові завдання мають три ступені складності, що засновані на різних принципах запитань і відповідей.

До I рівня належать завдання закритої форми (альтернативні), які передбачають наявність відповідей типу «так» – «ні». Вони являють собою варіант грубої перевірки правильності вибору.

Студентові треба обвести або підкреслити одну із вірних відповідей. Де слово «так» або «ні» = 1 балу. Загальна сума балів I рівня – 20 балів.

До II рівня належать завдання відкритої форми з вільно конструйованими відповідями. Тестові завдання з множинним вибором передбачають три можливі відповіді і направлені на перевірку уміння правильно відтворювати отримані знання.

У цьому типі тестових завдань із запропонованих трьох відповідей є правильною лише одна. За кожну вірну відповідь студент отримує два бала. Другий рівень має 20 завдань. Максимальна сума балів становить – 40 балів. Для надання відповіді у кожному номері завдань треба підкреслити чи обвести літеру «а», «б» чи «в».

До III рівня належать тести, побудовані за принципом відновлення відповідності частин та встановлення послідовності.

Завдання надаються у вигляді двох колонок слів та числових позначень. Кожен елемент у відповідній колонці нумерується цифрою або літерою.

Студентові необхідно визначити послідовність у вивченні, в аналізі, часі та ін.

Тести на відповідність дають можливість установити значення фактів, взаємозв'язків, знання технік, термінів, інструментів, матеріалів, тощо. Якщо у завданні відповідність елементів всановлюється повністю, студент за кожне вірне завдання отримує один бал (максимально – 60 балів).

Для визначення вірності елементів треба біля порядкової літери елемента першої колонки поставити цифру слова, яке відповідає даному елементу в другій колонці. Наприклад: Тест № 7а=2, б = 3, в = 1.

ВИСОКИЙ рівень визначається кількістю вірних відповідей від 90% до 100%, що дорівнює балам від 108 до 120 балів.

ДОСТАТНІЙ – від 75% до 89%, що становить у балах від 90 до 107 балів.

ЗАДОВІЛЬНИЙ – від 51% до 74%, що становить від 61 до 89 балів.

НЕЗАДОВІЛЬНИЙ рівень становить менше 51% вірних відповідей - не більше 61 балів.

За виконання практичних завдань студент отримує окрему оцінку на перегляді, а за контрольну роботу – середню оцінку, де переважає оцінка за тестові завдання. Якщо студент отримав за тестові завдання оцінку «добре», а за практичні «відмінно», середня буде «добре». Якщо за тестові завдання – «задовільно», а за практичні «відмінно», середня буде «добре».

I рівень

1. Чи користуються у гравюрі точкою? (Так, ні)
2. Чи використовується колір у графічних роботах? (Так, ні)
3. Чи використовують у гравюрі вертикальний і горизонтальний штрих? (Так, ні)
4. Чи одне і те ж начерк і замальовок? (Так, ні)
5. Чи академічний рисунок відноситься до графіки? (Так, ні)
6. Чи може бути начерк довгостроковим? (Так, ні)
7. Чи може бути у плями вага? (Так, ні)
8. Чи може столова ложка замінювати друкарський станок? (Так, ні)
9. Чи можна точками передати простір? (Так, ні)
10. Чи може у графічному мистецтві дошка бути не дерев'яною? (Так, ні)
11. Чи можна монотипію надрукувати використовуючи глибокий друк? (Так, ні)
12. Чи можна об'єм предмета передати не користуючись штрихом? (Так, ні)
13. Чи може колір бути головним у графічних роботах? (Так, ні)
14. Чи можна тиражувати графічні техніки м'яких матеріалів? (Так, ні)
15. Чи вказує екслібрис на автора книги? (Так, ні)
16. Чи можна ілюстрацію виконувати у техніці монотипії? (Так, ні)
17. Чи тиражується техніка офорту «травлений штрих»? (Так, ні)
18. Чи може графік користуватись пензлем? (Так, ні)
19. Чи можна у графіці використовувати тушовку? (Так, ні)
20. Чи відноситься літографія до високого друку? (Так, ні)

II рівень

1. **Абрис предмета – це його:**
 - а) контур;
 - б) пляма;
 - в) форма.
2. **Першим етапом виконання гравюри є:**
 - а) друк;
 - б) ескіз;
 - в) гравіровка.
3. **Ліногравюра виникла:**
 - а) у XX столітті;
 - б) у XXI столітті;
 - в) у XIX столітті.
4. **Які поняття відносяться до графіки:**
 - а) аля-прима;
 - б) акватинта;
 - в) макраме.
5. **Інтенсивну чорну пляму дає на папері:**
 - а) пастель;
 - б) вугіль;
 - в) туш.
6. **Фарба на гравіровану дошку наноситься при:**
 - а) високому друкові;
 - б) глибокому друкові;
 - в) плоскому друкові.
7. **Техніка гравірування на органічному склі едентична з:**
 - а) акватинтою;
 - б) сухою голкою;

в) травленим штрихом.

8. Однодрук є:

- а) офорт;
- б) ксилографія;
- в) монотипія.

9. Травленням метал гравірують у техніці:

- а) акватинта;
- б) меццо-тинто;
- в) суха голка.

10. До книжної графіки відноситься:

- а) екслібрис;
- б) ілюстрація;
- в) фірмовий блок.

11. Два естампа з однієї дошки є:

- а) два оригінала;
- б) копія і оригінал;
- в) дві копії.

12. Логотип – це:

- а) вензельний екслібрис;
- б) товарний знак підприємства;
- в) словесний знак підприємства.

13. Акватинта – це техніка гравірування металу способом:

- а) вирізування;
- б) вишкрябування;
- в) травлення.

14. Суха голка – це гравірування на:

- а) картоні;

б) металі;

в) камені.

15. Літографія – це:

- а) гравюра високого друку;
- б) гравюра плоского друку;
- в) гравюра глибокого друку.

16. Екслібрис вказує на:

- а) власника книги;
- б) автора книги;
- в) автора екслібриса.

17. Акватуш – це:

- а) спосіб рисування тушею на вологому папері;
- б) спрощений вид друку;
- в) спосіб рисування пензлем розведеною у воді тушею.

18. Плоский друк використовують:

- а) у лінориті;
- б) у акватинті;
- в) у монотипії.

19. Ксилографія – це:

- а) гравюра на міді;
- б) гравюра на картоні;
- в) гравюра на дереві.

20. Глибокий друк використовують:

- а) у монотипії;
- б) у літографії;
- в) в офорті.

III рівень

Привести у відповідність

1.
 - а) Картина
 - б) Рама
 - в) Подіум
 2.
 - а) Краплак
 - б) Стека
 - в) Вугіль
 3.
 - а) Колір
 - б) Тон
 - в) Об'єм
 4.
 - а) Лінорит
 - б) Формовка
 - в) Етюд
 5.
 - а) Пензель
 - б) Нитка
 - в) Перо
 6.
 - а) Штихель
 - б) Мастихін
 - в) Молоток
 7.
 - а) Штрих
 - б) Мазок
1. Фігура
 2. Композиція
 3. Формат
 4. Реклама
 1. Графіка
 2. Ліплення
 3. Креслення
 4. Живопис
 1. Градація
 2. Ньюанс
 3. Барельєф
 4. Гладь
 1. Робота з гіпсом
 2. Декоративний розпис
 3. Робота на пленері
 4. Вирізання на лінолеумі
 1. Вишивка
 2. Графіка
 3. Живопис
 4. Скульптура
 1. Каменяр
 2. Графік
 3. Живописець
 4. Декоратор
 1. Розпис
 2. Графіка

- в) Пляма
 3. Силует
 4. Ліплення
8.
 - а) Друк
 - б) Шрифт
 - в) Лінія
 9.
 - а) Фрактали
 - б) Фактура
 - в) Глянець
 10. а) Офорт
 - б) Ксилографія
 - в) Рисунок
 1. Камінь
 2. Мідь
 3. Дерево
 4. Вугілля
11. а) Скульптор
 - б) Різьбяр
 - в) Графік
 1. Мармур
 2. Глина
 3. Папір
 4. Полотно
12. а) Ілюстрація
 - б) Короткочасний рисунок
 - в) Рельєф
 1. Плакат
 2. Начерк
 3. Книга
 4. Скульптура
13. а) М'які матеріали
 - б) Графіт
 - в) Перо
 1. Драперування
 2. Туш
 3. Олівець
 4. Сангіна
- 14 а) Плоский друк
 - б) Глибокий друк
 - в) Високий друк
 1. Літографія
 2. Офорт
 3. Лінорит
 4. Пастель

15. а) Гравюра на міді
б) Гравюра на камені
в) Гравюра на лінолеумі	1. Монотипія
2. Офорт
3. Ліногравюра
4. Літографія
16. а) Вензель
б) Дюрер
в) Манізер	1. Скульптор
2. Архітектор
3. Графік
4. Ініціали
17. а) Друкувати
б) Вишивати
в) Плести	1. Рушник
2. Гравюру
3. Вузол
4. Будинок
18. а) Писати
б) Травити
в) Креслити	1. Картину
2. Рамку
3. Дошку
4. Кераміку
19. а) Акватуш
б) Гравюра на картоні
в) Гравюра на лінолеумі	1. Вода
2. Кислота
3. Штихель
4. Ножиці
20. а) Акварель
б) Дерево
в) Скло	1. Гризайль
2. Вітраж
3. Гравюра
4. Книга

XI. Порядок підсумкового оцінювання знань

XI.1. Розрахунок підсумкового балу за 100-бальною шкалою.

Підсумковий бал (навчальний рейтинг студента) з дисципліни визначається як сума балів, набраних студентом протягом всього курсу навчання, за формулою:

$$P_3 = \frac{P_{c5} + P_{c6}}{n_c}$$

де P_3 – загальний рейтинг з дисципліни;

$P_{c1...n}$ – рейтинг з кожного семестру;

n_c – кількість семестрів.

$$\frac{100_{c5} + 100_{c6}}{2_c} = 100$$

	Контрольні заходи (КЗ) з модулів	Диференц. залік	Всього за семестр
<i>V семестр</i>	70 балів	30 балів	100 балів
<i>VI семестр</i>	70 балів	30 балів	100 балів
ВСЬОГО:	100 балів		

XI.2. Перерахунок екзаменаційного балу ECTS (диференційного заліку) в національний:

Диференційний залік (30 балів):

30-26 балів = «5»

25-21 балів = «4»

20-16 балів = «3»

XI.3. Шкала оцінювання при формі контролю «диференційний залік»:

За національною шкалою	За шкалою навчального закладу (оцінка в балах)	Шкала ECTS
«Відмінно»	90 – 100	A
«Добре»	75 – 89	BC
«Задовільно»	60 – 74	DE
«Незадовільно» з можливістю повторного складання	35 – 59	Fx
«Незадовільно» з обов'язковим повторним курсом	1 – 34	F

XI.4. Порядок нарахування додаткових балів та їх вилучення

№	Додатково нараховуються бали:	Бали
1	Виконання завдань, безпосередньо пов'язаних з дисципліною (відвідування виставок, їх обговорення і аналіз): <i>Творча робота:</i>	5
2	Творчий підхід до виконання практичних завдань:	5
3	Участь у внутрівузівських, обласних та всеукраїнських конкурсах: <i>Вилучаються бали:</i>	25-50
1	За відсутність студента на заняттях без поважної причини:	5
2	За несвоєчасну підготовку до модульного контролю:	5-10

XI. 5. Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Рівні навчальних досягнень	Бали		Критерії оцінювання		
	2... 5	Шкала ECTS	Теоретична підготовка	Практична підготовка	
<i>Високий</i>	5	100 ... 90	A	Студент: вільно володіє навчальним матеріалом, висловлює свої думки, робить аргументовані висновки, творчо виконує індивідуальні та самостійні завдання	аргументовано обирає спосіб виконання завдання, вміє оцінювати результати власної практичної діяльності; вільно використовує знання при виконанні графічних творів
<i>Достатній</i>	4	89... 75	BC	володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці, узагальнює і систематизує знання з техніками та технологіями графічних матеріалів, але допускає незначні огріхи	за зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою; має стійкі навички виконання завдання, володіє знаннями з видів друку

				у виконанні практичних завдань	
<i>Задовільний</i>	3	74... 60	DE	володіє теоретичним матеріалом з предмету, відрізняє графічні техніки, але працює не систематично	має елементарні, нестійкі навички виконання гравюри, працює над завданнями, але не має творчого підходу до них
<i>Низький</i>	2	59... 35	Fx	має фрагментарні знання (менше половини) при незначному загальному обсязі навчального матеріалу; під час відповіді допускаються суттєві помилки	виконує незначну частину завдання за допомогою викладача; відсутні сформовані уміння та навички
<i>Незадовільний</i>	2	34... 1	F	не володіє навчальним матеріалом	виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача

ХІІ. Список використаної літератури

1. Білецький П. Мова образотворчих мистецтв. – К.: Радянська школа, 1973. -180 с.
2. Бучинський С. Основи грамоти з образотворчого мистецтва. – К.: Радянська школа, 1981. - 117 с.
3. Волкотруб І. Основи художественного конструювання. – М.: Высшая школа, 1989. - 374 с.
4. В'юнник А. Українська графіка ХІ – початку Х ст. – К., 1994.- 326 с.
5. Герштейн Ю. Новые виды гравюры. – М.: Молодая гвардия, 1960. - 72 с.
6. Гончаров А. Об искусстве графики.- М.: Молодая гвардия, 1960. – 344 с.
7. Исаев Д. Советы художнику-оформителю. – М.: Плакат, 1989. - 420 с.
8. Капланова С. От замысла и природы к законченному произведению. - М.: Изобразительное искусство. 1981. - 214 с.
9. Касян В., Турченко Ю. Українська радянська графіка. – К.: Видавництво академії наук Української РСР. - 1957. - 220 с.
10. Лаптев А. Рисунок пером. – М.: Издательство академии художеств СССР, 1962. - 165 с.
11. Пахомова В. Графика Ганса Гольбейна Младшего.- Ленинград: Искусство, 1989. – 228 с.
12. Орехов Н. Промислова графіка. – К.: Радянська школа, 1988. -156 с.
13. Рудер Э. Типографика. Руководство по оформлению. – М.: Книга, 1982. - 73 с.

14. Стаханов И. Методические рекомендации по освоению технических приемов в офорте. – Харьков, 1990. - 30 с.
15. Тимошевський В. Естамп. – Харків, 1995. - 93 с.
16. Тимошевський В. Методичні вказівки до курсу «Основи прикладної графіки. Книжковий знак». – Харків.: 1998. - 24 с.
17. Тимошевський В. Методичні вказівки до курсу «Основи прикладної графіки. Фірмовий стиль» – Харків, 1999. - 25 с.
18. Трегуб І. Основи прикладної графіки. – Львів.: Світ, 1992. - 115 с.
19. Щипанов А. Юным любителям кисти и резца. – М.: Просвещение, 1981. – 416 с.
20. Школа изобразительного искусства. Вып.7. - М. 1963. – 236 с.
21. Школа изобразительного искусства: Вып.5.- М. 1968. – 134 с.
22. Школа изобразительного искусства Вып.8.- М. 1968. – 134 с.
23. Чен Н. Нетрадиційні зображення. - Харків: Скорпіон., 2007. – 60 с.
24. Христенко В. Техніки авторського друку. - Харків: Колорит., 2007.- 721 с.